

Locuint'a Redactorului

Caucelari'a Redactionii

Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrierile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federationii.“
Articlii ramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „
Pentru Roman'a:
pro an. intregu 40 Lei n. — 16 fl. v. a.
„ 6 lune . . . 20 „ „ „ = 8 „ „ „
„ 3 „ . . . 10 „ „ „ = 4 „ „ „
Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tupa a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu exemplariu costă 10 cr.

Crisa ministeriala.

Ca d'in seninu fulgerulu, vine scirea cu dona corne, unulu mai ascutitu decâtu altulu. — „Noulu Loidu liberu“ primesce de la corespundintele s'eu d'in Vien'a urmatori'a impartesire neacceptata:

„Nr. de mane 2 iuliu? alu diurnulu „Morgenpost“ va aduce scirea suprindietoria, cumca ministerulu cislaitanu (pentru noi trans) si indata ce siedintiele delegatiunii voru fi inchiate, cabinetulu actualu se va desface. Numai singuru Beust va remanè in postulu s'eu de acum. D'insu e, celu ce au deresu firele conspiratiunii tiesute in contr'a ministriloru d'in Vien'a.“ Corespundintele urmèza estu-modu: „Prin eventuale desmintiri semi-oficiale sè nu ve amagiti; aceste voru avè de scopu a nu interitè spiretele câtu voru siedè impreuna delegatiunile, cari de almintrea estu-tempu mai pre urma voru functiuna, si dupa caderea ministeriului Giscra se va inaugura regimulu federalismulu.“

Acum sè vedemu intempinarile diuarielor magiare si magiarone d'in Pest'a. „Noulu Loidu liberu“ observa preanimeritu cã scirea acest'a dovedesce câtu de fragila si lunecosa este bazea pre carea s'au ziditu pactulu dualisticu. „O lovitura tare de man'a unui singuru omu si tota cladirea se pote ruina.“ Diurnulu „Hon“ nu garantèza scirea dar' cu amaritiune adauge cã ea caracterizeza situatiunea, apoi se mira cum de se potu si ivi ast-felu de sciri. (Noi inca ne mirãmu, cum de si cutedia a se ivi pana candu nu ceru permissiunea Dsale iperdualistulu l o c a i, alias Guttman. Red.) Urmandu mai de parte d'ice „Noi (magiarii) n'avemu cauza de a plange dupa delegatiuni cã-ci de almintrea inca le vomu petrece adi mane la momentu“ (sic). Ci daca n'a-a succesu — si acest'a nu o negãmu (ce mirare! Red.) a cascigã câte ce-va prin pactulu dualisticu am fi doritu ca celu putinu aceste franture sè se pazesca neatinsu si ferite de ori ce amestecu strainu. Am pretinsu garantie! Ni-s'au respunsu (Eötvös): „ajunge onestatea.“ Dar la 1848 n'am avutu noi acesta garantia in barbatii nostri de statu, cari conduceã afacerile comune? si cu tota garanti'a la ce ajunsèsemu? — De almintrea vomu intempinã cu vitegia dominatiunea federalismulu! Acestu federalismu de a buna sama este era-si vre o ciuha spre infricarea opusetiunii ca sè mai slabesca cu opunerea. Spaim'a cu Muscanulu si cu absolutismulu si-au implinitu la tempulu s'eu misiunea, deci acelorou doue: cale buna! acum se face incercarea cu a trei-a neluca: „federalismulu.“ — Atât'a organele opusetiunii.

Ce voru d'ice organele oficiose, alu caroru numeru e legiune vomu vedè; ajunge asta data a constatã, cã organele cele mai de frunte a le opusetiunii si mai alesu „Hon“ nu-si pote ascunde temerea de neluc'a federalismulu; neluc'a neci cã s'au ivitu inca, ci numai a faima surda despre ivirea ei si ecã spaim'a opusetiunii magiare este mai mare decâtu curagiulu ce afecteaza. Dar' de se va ivi neluc'a? Ce va fi atunci in castrele dualistice? Plansete, tîpete, vaiete! ca si la risipirea Ierusalimulu, Ierusalimulu netolerantiei si suprematiei nationale. „De ce te temi nu scapi“ d'ice proverbulu romanescu. Noi nu potemu apretiu de acum valoarea faimei abievite, dar' am spusu-o de nenumerate ori, si o vomu spune mereu, cã regenerarea si consolidarea Austriei (nu a austro-magiarii, cã-ce acest'a sustienuta si mai de parte cu forti'a pregatesce disolutiunea monarciei) numai pre bazea federalismulu este posibilã. Inaugurarea sistemulu federalisticu va fi cur'a cea radicala si totodata leaculu epidemiei de suprematia a celorou doua eleminte privilegiate. Nemica mai bine decâtu dualismulu inauguratu n'au potutu aretà necesitatea federalismulu in monarcia cea poliglota austriaca. Intru acestu int'elesu am d'isu noi, candu am infintiatu organulu ce porta in fruntea sa convictiunea nostra, cã „dualismulu este antãiulu pasu spre federalismu, era de nu, atunci este ultimulu spre disolutiune.“ Tote câte s'au petrecutu de la inaugurarea dualismulu n'au potutu decâtu sè ne intaresca mai vertosu in convictiunea nostra. — Insu-si organulu celu nemtiescu alu opusetiunii magiare, „Noulu Loidu liberu“ este destulu de sinceru si onestu a recunosce „cãtu este de fragila si clati-

naciosa bazea pactulu dualisticu.“ Colegulu s'eu magiaru nu contesteaza acestu adeveru, spune inse verde, cã, d'in ruinele bucatariei dualistice, ar' dori a se pastrã celu putinu bl d'alu celu cu linte alu suprematiei magiare. Dar libertatea respinge ast-felu de daraveri, ea nu recunosce decâtu frati genuini s'eu inimici neimpacati, interitati prin desmoscenire. Poftimu! alegeti dvostra cei de la „Hon“ si „P. Napló.“ Vreti fratietate? ce dã potere, — s'eu isolare? ce duce la peritiune. Carea vi place? Ceea este fruptulu celu dulce alu libertãtii, dar libertate neclausulata, libertate deplina, — era ast'a este alu suprematiei, alu privilegiulu nationalu efemeru. Servitutea individuala au incetatu, are sè incete si servitutea nationala. Spiretulu seclulu nostru eucersece prin convictiuni, prin nobil'a pornire spre umanismulu sublime. Precum civilizatiunea se intorce cu scãrba de cãtra tirani, asiè se intorce si de cãtra poporele ego stice. Respectivii, de cari fabula naratur, feresca-se d'in bunu tempu de ur'a si despretiulu generalu, ca sè nu fia cainti'a prètarditua.

Coresp. „Noulu Loidu liberu“ d'ice cã d. Beust conspira in contra celorou alti ministri colegi ai s'ei. Daca ar' fi numai atãt'at dar' noi am d'isu-o mai de multu si mai adese ori, cã dsa conspira in contra Monarciei, pote fi cã fãra de voi'a sa dar' conspira. Au conspiratu cu aristocrati'a translaitana in contra poporeloru slavice, si nu s'au rusinat a se fali cu asuprirea Cehiloru d'icandu, cã i va stalei de pariete (an die Wand drücken); conspiratu-au cu aristocrati'a magiara in contra nat'uniloru regnicolari d'in Ungari'a si in contra libertãtii poporeloru in genere.

Elu este nasiulu dualismulu. Tote totu asiè sè fie si alu federalismulu. Osebirea va fi cã, inauguranu-se acestu sistemulu singuru mantutoriu pentru monarcia, d'insulu nu va mai conduce firele conspiratiunii, ei va fi condusu... de unde au venit, s'eu daca va d'ice A, cauta sè d'ice si B. — Numai cu autonomia provinciiloru nu o va scote la cale; principulu nationalitãtii va face pretinsunile sale inesorabile. De almintrea nu credemu ca noulu conte sè fie omulu carele sè pota inaugura sistemulu federalismulu, prin urmare nu credemu ca sè-si pota cascigã titulu de principe. Fie care principulu si sistemulu si are omenii s'ei identificati cu principulu, d. Beust s'au identificatu cu dualismulu, cu acestu-a va si cadè. Ne mirãmu cã oligareiloru austriaci nu li-au succesu pana acum de a-lu trantè d'in seã. Quod differtur non aufertur. C a t. C e n s.

„La Presse“ si dualismulu.

Foi'a ung. guvernamentale „Pesti Napló“ publica unu estrasu d'in unu ciclu de articli esiti in diurnalulu francesu „La Presse“ su titulu „dualismulu in Austria.“ Reproducemu si noi acestu estrasu dreptu documentu, cumcã pres'a francesa insepe a se chiarifica in privint'a situatiunii inaugurate prin noulu si monstruosulu experimentu de statu, care sub odiosulu nume de dualismu tinde a consolidã (?) imperiulu Austriei — pre ruinele mai multoru natiuni, cari formèza majoritatea preponderante in acestu imperiu.

„Dualismulu — d'ice „La Presse“ — a delaturatu in câtu-va antagonismulu ce domniã intre provinciile germane ale monarciei si intre Ungari'a, fas'a acest'a inse nu insèmna, cã rèulu este vindecatu, ba dora nece nu este alta ce, decâtu unu nouu periclu pentru imperiu. Apusulu, cunoscundu pre unguri numai prin „nimbulu revolutiunii“, i considera de curagiosi, loiali, precandu loialitatea acest'a este numai una mascarada si siarlataneria; magiarii sunt una natiune intriganta, fatiarnica, pacienta si forte cerbicoasa. Este unu popòru cu una disciplina eminenta de partita, strategi'a lui parlamentaria se pote asemènã numai celei anglese. De optu ani in coce este condusu de Deacu. Acestu barbatu, care nu are nece una demnitate oficiale, este mai puternicu, de câtu toti ministrii. „In dictatur'a acest'a, eserceata numai prin caracteru si cventu asupr'a unei natiuni libere, este fãra indoiela unu ce maretiu“

„La Presse“ descriendu pre scurtu delegatiunile si natur'a celorou doue parlamente, si accentuãndu, cã cerculu activitãtii si terminii agendelor delegatiuniloru sunt estumodu detiermuriti, èr' activitatea loru e controlata cu atãta gialusia d'in partea dietei unguresci, in câtu se pote semenã mai multu cu una comisiune, trece la sistemulu dualisticu. Acestu-a este creatur'a lui Beust, si lucra de trei ani de d'ile, producundu avantagie reali. Institutiunea acest'a a impacatu pre magiari, si radicandu pre Andras si Eötvös la guvernulu, deveni triumfulu partitulu celu mare nationalu. Combinatiunea ar fi buna, de cum-va ar fi satisfacuta tôte ambitiunile, acest'a inse nu este asiè.

„Intre locai, Niari, Tis'a si Deacu nu esiste vre una diferentia esentiale. Dni acesti-a au acceptatu bucurosu dualismulu, ba inca ar' fi fostu aplecati chiaru si a intrã in guvernulu dualisticu. Fiindu inse ignoratide guvernulu si estu-modu impinsi cãtra opusetiune, nu li-au remasu altuce, de câtu a scapã cu totulu in taber'a democratiei radicali. Adi pretindu uniune personale. Triumfulu sistemulu loru ar aduce cu sine disolutiunea monarciei.“

Revenindu la unu punctu esentiale alu situatiunii Ungariei, continua: „Magiarii se considera pre sine de domnitorii unei tierè mari, tratandu pre croati, slavi si pre transilvanieni ca pre nesce vasali. Ei nutrescu una antipatia viua mai alesu in contra nemtiloru.“

„Restituiti in libertãtiele loru de mai nainte, prove diuti cu noue concessiuni si favoruri d'in partea domnitoriu loru, ungurii ametira. Acum nu mai visau de libertate, ei de unu imperiu, si venira la acea stoda socotela, cã voru magiarisã pãrtile ne germane ale Austriei.“

„Au voitu inainte de tôte a unì Croati'a si Transilvani'a cu corón'a Ungariei, cu tôte cã aseste doue provincie au aternatu de la ei totu-de-un'a numai nominalu — Croatii — acestu soiu slavu, gialusu pentru autonomia sa, — au primitu cu recela prospertulu anesionii. Atunci i-au cuplesitu una intrega armata de aginti magiari, apromitiendu-li bani si posturi. Triumfulu magiariloru inse n'a creatu nece de câtu vre-una situatiune stabile, ba tôte impregiurãrile dovedescu, cã pre eum in Croati'a, asiè si in Slavoni'a se incepe unu maremiscamentu anti-magiaru. Pre litoralulu fumeanu, unde limb'a magiara este cu totulu necunoscuta — magiarismulu fù intimpinatu cu indiferentismu. In Transilvani'a are d'a se luptã cu pedece si mai mari, fiindu cã ras'a romana, carea numera 1,200,000 de suflete, este inimiculu conjuratu alu magiariloru si-i numesce tirani si usurpatori. Una propaganda fòrte activa d'in Bucuresci alimentèza cu proclamatiuni si manevre de emisari acest'a dusmania. Magiarii ascunsora cu grige d'in aintea ochiloru Europei acest'a fermentatiune. Ei voiescu a aparè ca una potere omogena, precandu intru adeveru numai forti'a Austriei tiene in dependint'a presinte pre poporulu romanu si pre slavi.“

„Acum inse neci Croati'a, neci Transilvani'a nu indetulescu ambitiunea magiara. Ei pretindu de la Austri'a Dalmati'a si confiniele croate. Scopulu loru este a creã una marina magiara deosebita de a Austriei. Èr' cãtra média-nòpte arunca priviri lacome a supr'a Galiciei. — Emisarii loru cutriera cu energia acest'a provincia, pentru ea sè o scòta d'in senatulu imperialu.“

„Acést'a agitatiune si politica sgomotòsa casiuna guvernulu austriacu ingrigiri seriose. Este invederatu, cã langa acest'a mania anesionala se ascunde si unu cugetu rezervatu, cã adeca Ungari'a trebue consolidata futia cu eventual'a disolutiune a monarciei.“

„Austri'a germana, micita si umilita totu mai tare, se considera pre sine de vïptim'a noulu sistemulu. Intre astu-feliu de impregiurãri nu este òre de a se teme, cumcã nemtii austriaci, intorcundu-se cãtra Prussi'a, si-voru asiedia in d'ins'a speranti'a de resbunare?“

„Deci rezultatulu primu alu dualismulu a fostu, cã

a desbinatu foarte tare pre cele doue părți a le monar-
ciei."

Pana aci „La Presse."

„Pesti Napló" reflectandu la cele de mai susu dice că scrietoriul lor este preocupatu, că ci motorul fap-
telor magiarilor n'au fostu (?) magiarisarea, nu politi-
c'a anesionale, neci poft'a de cucerire, ci noi —
dîce „Pesti Napló" — amu pretinsu restituirea in drep-
turile năstre. — Croati'a n'amu anectatu-o, neci
nu o amu castigatu prin „lovitura de statu" ci amu nego-
tiau ani îndelungati cu ser'a natiune croata, si candu s'a
realisatu impacatiunea, autonomi'a acestei tiere n'a deve-
nitu viktima. Croati'a are (?) una autonomi'a atătu de
larga, ca si care nu posede neci una tiere anesata. A negă
calduros'a alipire a Fiumei si a ne arunca si aci magia-
risarea, nu este altu ce, de cătu a ignoră fapte cunoscutu.
„P. N." continua spunendu, că miscamintulu magiaru se
osebesse de celelalte miscaminte europene prin ace'a, că
lupt'a ungarilor a fostu lupt'a dreptului, pana candu ce-
lelalte sunt a le fortici.

Insemnămu, că „P. N." nu face neci una oservatiune
cu privire la Transilvani'a, — de siguru, foia deachisti-
loru a sentitu pusetiunea neplacuta, in care trebuia să
vina voindu a spală pre arapulu.

*Declaratiunea dlui canonicu metrop. Ioane F e k e t e
cătra dlui vicariu generalu alu capitolulu d'in Gherla.
Ioane A n d e r c o Homorodanulu, in privinti'a ale
gerii sale de deputatu la congresulu catoliciloru de ritulu
latinu.*

Reverendis. dle vicariu gen. capitulariu!

Cu totu respectulu ti-amu primitu prea stimat'a scri-
sore oficioasa d'in 19. iuniu a. e. nro 1582, in care bine-
voesci a-mi aduce la cunoscutia, că acea parte a Cleru-
lui Diecesei Gherlei, care si-a datu voturile de a alege
representanti la congresulu ce se va tienē in Bud'a-Pes-
ta in obiectulu autonomiei besericeei catolice, cu 87 de
voturi de representante alu sēu m'au alesu pre mine in-
fra scrisulu.

Luandu-mi libertate a permite, că susu laudat'a scri-
sore, carea spre verificare-mi la loculu sēu mi-eră de lipsa
sē-o producu, nu au fostu cătra mine adresata su conu-
mele, cu carele in urm'a acteloru purcese pentru originea
nobilitate a familiei mele me folosescu si prin urma asiu
fi si îndreptatitu a pasi in publicu spre lucrare, vinu a
marturis d'in anima, că intru adeveru nu amu cuvinte
destule spre a mi potē exprime de o parte cordial'a mul-
tiamita prea stimatiloru mei alegatori d'in cleru pentru
aplecarea si increderea cea mare, ce si cu acēsta oca-
siune au bine-voitu a o aretă cătra mine ca cătra unu filiu
credintiosu alu acelei alme Diecese, in alu carei-a sinu
sum nascutu, de alta parte spre a-mi potē acclor'a-si
prea stimati alegatori aretă vointi'a si ardorea animei
mele cu care sum plecatu a corespunde increderii si pre-
bas'a acestei-a d'in tōte poterile a lucră in obiectulu au-
tonomiei besericeei catolice alu carei-a filiu credintiosu
sum si eu, in tōte afacerile ei atătu besericesci cătu si
scolastice, in totu loculu si cu tōta ocaziunea, unde acē-
st'a se pōte face dupa o intielegere buna, imprumutata, si
dupa unu concludu sēu statutu ce va fi emanatu d'in voin-
ti'a si deliberatiunea unui Sinodu — adunări — sēu con-
gresu tienendu su presidiulu capulu provinciei năstre me-
tropolitane, cu poteri unite, intru consolidarea păcii si a
unității.

Inse togm'a d'in prea stimat'a scrisore a Reverendis.
Domniei Tale susu mentionate avendu neplacut'a ocaziune
— de a precepe, că numai una parte a clerului au
voitu a-si dă voturile de a alege reprezentate la congre-
sulu ce se va tienē in Bud'a-Pes'ta — mi-iēu libertate cu
tōta sinceritate a Ti marturis, că acēsta divergentia, si
impartire a clerului Diecesanu, ma potu dice provincialu,
in doue părți intr'unu obiectu atătu de momentosu, mi-ama-
resce anim'a si mi-insuffla temerea, că daca in acestu ob-
iectu cu atătu mai momentosu, cu cătu pana acum necu
unu vestigiū sēu urma nu se afla in besericea noastra
despre asemene pasi sē se fia facutu, ci in acēsta
privinti'a acum se face mai antăiu iniciativ'a, nu se
va adună clerulu nostru d'impreuna cu fideliu sei ca-
tolicu de ritulu orientalu intr'unu Sinodu sēu congresu
provincialu si asupr'a acestui-a nu va delibera si nu va
aduce statute, mai multa stricatiune d'in parte pote sē
se causeze autonomiei besericeei catolice decâtu folosu.

In acēsta direptiune vedu, că se declara toti cei ce
nu au voitu a-si dă voturile de a alege reprezentante, ce
credu că si Reverendis. Domniei Tale prea bine Ti este cu-
noscutu.

Dreptu acea in atari impregiurări de diferentia ma
potu dice de confusiunea Clerului si a fideliloru nostri,
a primu insarcinarea de reprezentante d'in causele susu
aduse nu vedu a fi lucru de folosu.

Eu in aceste suscrise siruri, că mi-amu exprimat'u cu
tōta sinceritate prea umilit'a mea parere d'in anima bu-
na, si cu scopu de a aduce posibilulu servitiu causei autonomiei
besericeei catolice de ambele rituri, credu că neci de una

parte nice de alta nu voiu fi rēu intielesu, neci nu-mi se
va luă in nume de rēu, cu atătu mai putinu voiu fi
consideratu de indiferentu fatia cu autonomi'a besericeei
nostre.

Inse ca nu cum-va prea stimatiloru mei alegatori
sē li-se dēe ocaziune a me judecă, că dōra asiu vrē a abu-
să cu increderea ce au pusu-o in mine, candu au bine-
voitu a me alege de representante, mi-iēu libertate a me
rogă de Reverendis. Dni'a Ta cu tōta onorea, sē bine-vo-
iesci ca Vicariu generalu capitulare prea stimatiloru mei
alegatori prin vre-unu cerculariu a li aduce la cunoscutia
prea umilit'a mea parere si temere susu indicata.

Altu-cum cu deosebita onore si stima remanu in Bla-
siu, 28. iuniu 1869.

Alu Reverendis. Domniei Tale

Sinceru stimatoriu
Ioane F e k e t e, m. p.
canonicu metropolitanu.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a de la 1. iuliu a camereide-
putatiloru.

D'in partea guvernului sunt de fatia: ministrii M i k ó,
E ö t v ö s, W e n k h e i m, G o r o v e si
L ó n y a i.

Dupa autenticarea protocolulu siedintiei d'in urma,
presedintele Somssich presinta camereideputatiloru
interpelatiuniloru, proiectelor de concludu si de legi, in privin-
ti'a caroru-a nu s'a facutu inca neci una deciziune. D'in
cetirea indicelui se vede, că 31 de interpelatiuni, 4 pro-
puneri, 3 proiecte de concludu si 5 proiecte de legi sunt
de resolutu.

Deputatii B e t e g h si Ant. F o r g á c h pre-
sinta petitiuni de ale industriariloru in privinti'a regula-
rei industriei. Se presinta alte petitiuni contr'a organisa-
tiunei judiciare.

Iul. K a u c z, referinte alu comisiunei permanente fi-
nanciarie si de căli ferate, cetesce mai multe raporturi.
Recomanda primirea proiectulu de lege alu ministrului
de finantie relativu la reserintiele ministeriului croatu
(53.220 fl.).

Ern. S i m o n y i intreba, pentru ce nu s'a mai
pusu sub discussiune proiectulu de lege relativu la con-
ventiunea postale cu Serbi'a, că-ci acēsta conventiune are
de a se pune in valoare cătu mai eurendu.

Ordinea d'ilei: continuarea desbaterei generali a
supr'a proiectulu de lege relativu la organizatiunea ju-
diciaria.

Ioane V á r a d y, ne aflandu neci una garantia
in alegerea judecatoriloru, primesce proiectulu de
lege.

Ionu C u c u (vedi nru 70. alu „Fed.")

Ed. S z e n i e z e y condamna terenulu de nega-
tiune continua alu opusetiunei; aperandu institutiunile
vechie, opusetiunea impedece progresulu, care de altmin-
trea i este totu-de-un'a in gura; credetulu tierei depinde
de la reform'a justitiei, acel'a care se opune acestei re-
forme, lovesce credetulu precum si prosperitatea materiale
si intelectuale a tierei. In fine, oratoriulu face reflexiuni la
cuventările mai multoru-a.

Colom. G h y e z y nu vede nece unu conflictu
intre justitia si administratiune. Sistemulu d'in Angli'a,
pre carele ministrulu de justitia doresce a-lu adoptă, este
cu totulu deosebitu de alu ministrului de justitia. Respec-
tulu legi este in Angli'a una insusire natiunale per emi-
nentiam; fia-carele, de la regina pana la dileriulu celu d'in
urma, respecteza legea in gradulu suprēmu; judecatoriulu
anglesu complaneza nu numai controversiele intre cetati-
tiani, ci si cele d'ntre cetatiani si administratiunea statu-
lui, că-ci acolo cetatianulu care se crede a fi fostu vate-
matu d'in partea vre-unui oficialu, este îndreptatitu a-si cere
satisfactiune de la tribunalele judecatoriesci. Poterea ju-
diciaria compete in Angli'a judecatoriloru denumiti si ju-
riului alesu d'in poporu. Inse ce deosebire intre sistemulu
d'in Angli'a si intre proiectulu de lege alu ministrului de
justitia Sfer'a de activitate a organelor de administra-
tiune si justitia nu este determinata in unu modu pre-
nantu; ministrulu de justitia si-reserva dreptulu de a de-
cide a supr'a dificultătilor de competintia, si-reserva
dreptulu de a denumi judecatorii si de a i supraveghiă.
Prin unu asemene sistem ori-ce plansori contr'a regimu-
lui aru deveni ilusorie, că-ci judecatorii, fiindu denumiti
si pusi sub influinti'a regimului, nu aru potē urmă liberu
conviugerei lor. In acēsta privinti'a, Ungari'a este mai
inderetru decâtu Russi'a. Oratoriulu trece apoi la descri-
erea sistemulu judecatoriescu francesu, espune defectele
centralisatiunii fatia cu organele statulu basate pre au-

tonomia, acēsta d'in urma face pre poporu matoru pentru
libertate, ce'a-l-alta este periculoasa. Separarea adminis-
tratiunei de justitia este numai in favorulu despotismului.
Oratoriulu vorbindu despre studiulu dreptulu romanu
afirma că principiulu constitutiuionalismului numai ac-
lo s'a sustienutu, unde dreptulu romanu nu s'a
receptutu, precum in Angli'a si in Ungari'a (!) Ab-
solutismulu si trage originea d'in tempulu, candu roma-
nistii dandu mana cu teologii se nesuiau a demustră d'in
dreptulu romanu originea divina a monarchiei. Acestu
absolutismu in lung'a sa durata a avutu celu mai mare
spriginu in separarea administratiunei de cătra justitia.
Daca combatemu acēsta separatiune, dîce oratorele, ape-
rămū nu comitatele, ci libertatea. Proiectulu de fatia nu
apera libertatea, carea este mediu loculu celu mai siguru
pentru buna starea materiale si morale a statulu. Orato-
rele cere in fine una justitia stabile, neamovibila, nedepu-
dinte precum in susu asie si in giosu, legea sē se aplice
totodata si pre terenulu administratiunei; judecatoriulu
sē fia responsabilu, si a nume fia care partita sē aiba
dreptulu de a-i intentă procesu de desdaunare sēu crimi-
nalu. Nu primesce proiectulu sa base a desbaterei spe-
ciali.

Paulu H o f f m a n n protesteza contr'a afirma-
rei, că studiulu dreptulu romanu ar fi periculosu pentru
constitutiuionalismu, că-ci elu si-a radicatū eri vocea pentru
aperarea sistemulu parlamertariu si alu democratiei contr'a
oligarchieei comitatense.

Franc. D e á k, punendu statulu de a supr'a comi-
tatoru, caroru-a le denega ori-ce dreptu fatia cu statulu,
spriginesce in vorbire mai lunga proiectulu d'in estime
ca base a desbaterei speciali.

Ed. K á l l a y vorbesce contr'a proiectulu.

15 deputati d'in drept'a recedu.

Ignatiu S o m o s s y si Lud. D o b s a vor-
bescu contra proiectulu.

Iac. R a n n i c h e r nu primesce proiectulu,
că-ci fără de organizarea municipieloru elu nu este decâtu
una reforma incompleta.

Aug. B i n d e r primesce proiectulu.

Siedinti'a se inchia la 3 ore.

Siedinti'a camereideputatiloru d'in 2
iuliu.

Presedintele Somssich deschide siedinti'a la 9 ore
a. m. D'in partea regimului sunt de fatia: M i k ó, G o r o v e,
H o r v á t h.

D'in partea mai multoru deputati se presinta peti-
tiuni contr'a proiectulu de lege relativu la organizatiunea
judiciaria si pentru regularea industriei. Tote petitiunile
se indrumeza la respectiv'a comisiune.

Ordinea d'ilei: Continuarea desbaterei generali a
supr'a proiectulu de lege relativu la potestatea judi-
ciale.

Ios. V i d l i c z k a y si Ioanu L u d w i g h
voteza contr'a proiectulu. D'in caus'a neglegerei mai
multoru reforme, oratoriulu d'in urma numesce proiectu-
lu: F i l i u s a n t e p a t r e m si vorbesce pre lar-
gu despre institutiunile judiciale in Franci'a si Angli'a
si despre desvoltarea lor istorica.

Carolu V a r g a si Ioanu K i s s vorbescu con-
tr'a proiectulu. Oratoriulu d'in urma se plange pentru
marea influentia ce guvernulu d'in Vien'a exercita a supr'a
afaceriloru Ungariei.

Carolu B o b o r y vorbesce contr'a proiectulu.

Ales. C s i k y. Dupa parerea lui, justitia ce s'ar
introduce prin proiectulu de lege ar fi mai rea decâtu cea
de pre tempulu celoru sēpte duci magiari. Legile d'in
1848 n'au creatu una justitia noua, ci a sancționatu nu-
mai pre cea vechia. Ministrulu de justitia n'are dreptulu
de a propune unu proiectu de lege contrariu spiritulu
legiloru vechie unguressi. Tier'a este plina de comisari
regesci, una asemene tirania n'a existatu nece candu in
Ungari'a. Nu spriginesce proiectulu.

Mihaile T a n e s i c s vorbesce contr'a proiectu-
lui si, intre altele, contesteza independinti'a Ungariei, d'in
causa că guvernulu n'a emisu inca banco-note ma-
giare.

S o m s s i c h, presedintele, predă scaunulu pre-
siedialu vice-presiedintelu Salomonu G a j z á g ó.

Sigia. Borlea: Onorabila camera! Proiectulu de lege
de sub discussiune, comparatu cu patent'a relativa la or-
ganizarea oficialor comitatense emisa in 1853 si execu-
tata in 1884, dovedesce, dupa parerea mea, una con-
gruentia atătu de mare nu numai in principiile lor ci

endintia de centralisatie si si in tote pârțile lor singuratece, câtu proiectulu mentinutu se pote numi una traducere fidelă a acelei patente (Aprobări in stang'a estrema). Guvernulu absolutu d'in Vien'a luca afirmă pre atuncia, că introducerea sistemului de centralisatie este de una necesitate imperativa pentru infintierea unui corpu de oficiali bunu si independente; argumentulu principalu, cu care guvernulu actualu voiesce a sprigini proiectulu de lege pusu sub discussiune, este totu acelu-a; e bine, ori-ce explicatiune ulterioare ar' fi superflua pentru a dovedi independintia acelu corpu de oficiali, o cunoscemu cu totii prè bine. Diferintia inse destulu de insemnata intre proiectulu de lege de acuma si patentă memorata este, că in seassu patentei administratiunea nu eră cu totulu separata de jurisdictiune la judecatoriile de prim'a instantia respective la ofițiile judiloru procesuali, că ministerulu de atunci a incredintiatu denumirea oficialilor inferiori pentru conceptu si a tuturor celor de la manipulatiune presiedintiloru, respective presiedintiloru de sectiune la locutiunintia de atunci, prefectiloru d'in comitate si presiedintiloru de la tribunalele comitatense, pana ce, in sensulu proiectului de facia, ministrulu si-reserva dreptulu de a denumi chiaru si pre ultimulu cancelistu; diferintia este in fine, că patentă guvernului d'in Vien'a a fostu mai liberala si mai putiemu centralisatoria decâtu proiectulu de facia. (Aprobare in stang'a estr.)

Inse congruintia patentei si a proiectului d'in cestiune se lamuresce intr'unu modu eclatantu prin urmatoarele consideratiuni. Patentă nu contineă dispuzetiunea, că oficialii nu pota fi adusi d'in țiere straine, inse nece nu eschideă una asemene posibilitate; proiectulu de fatia inea nu dice, că oficialii nu pota fi transpusi d'intr'o margine a țierei intr'alt'a, inse nece elu nu eschide una asemene posibilitate. Dreptu acea, dupa punerea in praece a patentei, s'au si adusu in țiera multi individi d'in strainetate si s'au aplicatu in ofiție, era individi d'in patria s'au transpusi d'intr'o margine a țierei intr'alt'a. Eu metemu, că si proiectulu de fatia, dupa-ce se va pune in vigore ca lege, va produce una asemene migratiune de oficiali d'intr'o margine intr'alta margine a țierei, si că oficialii asiè translocati, nepriciependu limb'a si datinele poporului, voru fi considerati chiaru asiè de straini ca si oficialii d'in 1854 (Aprobare in stang'a estrema.) Guvernulu absolutu d'in 1854, pentru a cascade autoritate corpului s'eu de oficiali astfelu constituitu, i demandă prin una ordinatiune surrogatoria, ca s'eu porte vestminte uniforme si barba rasa; se pote, că si guvernulu actualu, pentru a cascade favorulu poporului pentru unu atare corpu de oficiali, va demandă ca s'eu porte pinteni si mustetie sucite, inse eu nu credu că poporulu, ale carui sarcine grele nu s'au usioratu nece chiaru in cea mai mica mesura, ba, ce e mai multu, s'a despoiatu contra vointiei sale, in unu modu violinte si atātu de neasteptatu, de dreptulu s'eu de alege, s'eu s'eu de favorulu unoru atari oficiali, fia ei ori-cum imbracati, — că-ci vedemu, onorab. camera, că deregatorii de financia de asta di inea porta vestminte unguresci si, in locu de tivare, pelerie rotunde de Dobritnu, inse poporulu nu-i iubescu cu nimicu mai multu decâtu atunci candu portau tivare si Wafferoock-uri (Aprobări in stang'a estrema). Oficialii d'in 1854 inea nu poteau fi membri ai neci unei societăți s'eu asociatiuni, in scurtu, ei nu poteau fi decâtu servitori umiliti, fideli si machine ale guvernului; de asemene, intr'unu paragrafu alu proiectului de fatia se insira tote câte se interdica jidelui, asiè câtu cetindu paragrafulu in tota lungimea lui, ne tememu că in fine va cuprinde chiaru si acea, că judele nu pote fi nece chiaru omu, ci numai unu servitoriu fidelu, umilitu, numai una machina a guvernului (Aprobare in stang'a estrema.)

Guvernulu de Vien'a a marturisitu insu-si, onorabila camera, atunci candu s'a emisu acea patentă, că elu este absolutu si că voiesce a perpetuă absolutismulu, deci a potutu fără neci o sfiela a pune in valoare dispuzetiunile patentei; asta-di inse se afirma, că domnesce sistemulu constitutionalu; daca este asiè, eu nu pota primi unu proiectu de lege, care este contrariu principiiloru constitutionali (Aprobare in stang'a estrema.)

Dreptu că unu d. deputatu a dechiaratu in septemanele trecute, că elu cunosce mai multi individi in patria cari, pentru a potè avè judi bunu, aru fi gat'a a primi sistemulu lui Bach, care dechiaratiune fu repetata de unu altu d. deputatu in siedintia d'in 28 a l. tr., si care dorintia, fia disu ca in trecut, aca eră exprimata de unu deputatu de ai natiunalitătiloru, sciū că aveă bietulu ce se auda despre reactiunari, reactiune, ruble rusesci si de alte incriminări ase mene, — inse dupa-ce acea marturisire es' d'in gur'a unui corifeu primariu alu partitei guvernamentale si fu reiterata de unu altulu in maniera de disciplu, maiortatea aplaudă si primi argumentulu ca unu argumentu principalu si eficace; hei, ce se faci, daca onor. guvernulu se afla in puzetiunea fericita de a dispune de câtu va individi atātu de emininti, câtu s'ar' potè dice despre ei acea ce se dice despre unele femei frumose (S'audimu), că adeca loru li se siede bine ori-ce s'eu s'eu facea, fia acea bine ori r'eu (Haritate si aprobare in stang'a.)

Nu sciū, daca individi mentinuti de acei dni deputati, adeca individi cari dorescu sistemulu lui Bach, se

afă multi s'eu putini in patria, acea ce sciū este că, in câtu se va primi acestu proiectu de lege, dorintia dnioru loru de a avè unu sistemulu ca alu lui Bach si unu corpu de oficiali egalu celui d'in 1854 inea se va impleni (Aprobare in stang'a), inse nu pota crede nece cum, că voru avè judi bunu si calificati bine; nu, că-ci nu credu că se voru află multi individi calificati cari, fiindu atātu de restrinsi daca nu chiaru eschisi d'in societatea omnesca pentru a potè deveni judi, s'eu se lase a fi inchisi ca nisce calugari, potendu-si cascade altmintroa cele necesarie pentru subsistintia, si dora chiaru acea idea a fostu inaintea ochiloru dlui ministru alu justitiei atunci candu, insirandu intr'unu paragrafu tote calitătile recerute la unu postu de jude, mai in josu in unu altu paragrafu, uitandu-se de cele cuprinse in paragrafulu de mai denainte, dice că ministrulu pote denumi la judecatori inea si individi cari nu au facultătile recerute, adeca cumcă pote denumi judi neapti (Aprobare in stang'a estrema.)

Inse eu nu pota adoptă acestu proiectu de lege nece d'in punctulu de vedere alu diferiteloru natiuni, că-ci esperientia trista m'a convinsu, că on. ministerulu nu respecta la denumiri interesele natiuniloru nemagiare d'in patria cari sunt in majoritate, si că denumiri se fagu totu de-un'a cu delaturarea filoru apti ai acestoru natiuni neconsiderate.

Ascultatoriulu atentu s'a potutu convinge atātu d'in cuvintele dlui dep. Vilhelmu Tóth rostite cu privire la diversitatea confessiuniloru la alegeri câtu si d'in dechiaratiunea acelu-a si d. deputatu, prin care si-esprime dorintia pentru un'a centralisatie nu numai la organizarea judecatoriesca ci si la cea administrativa, si inea tote aceste d'in punctulu de vedere alu natiunalitătiloru, s'a potutu convinge, dieu, că chiar' prin adoptarea acestui proiectu de lege natiunile nemagiare voru avè a se plange mai multu, că-ci sciū acuma d'in denumiri facute cu ocaziunea executarei legiloru relative la organizarea scoleloru si a tribunaleloru supreme ce nedreptate si inicitate s'a facutu natiuniloru nemagiare si mai virtosu natiunei romane.

S'ar' potè dice multe despre aceste denumiri precum si despre persoanele denumite, inse nevoindu a abusa de paciintia si atentiunea pretiosa a onorabilei camere, me marginescu a spune numai, că romanii si poporulu romanu nu sunt reprezentati la denumiri ipspectoiloru scolari decâtu in unu numeru forte tristu si injustu fatia cu proportiunea loru; se scie si acea, că cu ocaziunea organizatiunii tribunaleloru superioare si a nune la curtea de casatiune nu s'a denumitu nece unu Romanu; la tabla regesca, unde este una acumulatiune mare de oficiali, nu affi intre toti judii, concipistii si deregatorii de la manipulatiune de câtu unu singuru, di unu singuru romanu; daca vomu cercetă tote ministriile, unde deregatorii sunt cu miile, romanii cari contribuescu in proportiunea cuvenita pentru sustinerea patriei, cu sangele si cu averea loru, nu sunt reprezentati nece chiar' in unu numeru ecitabile necum justu; lucrulu este totu asiè cu comitii supremi, cu ori-ce demnități si ofiție cari se implu prin denumiri d'in partea on. ministeriu (Strigări d'in stang'a estrema: Daca intr' adevuru este asiè, apoi este destulu de reu!); ba ce e mai multu, de candu s'a datu administratiunea suprema in man'a ministeriului, acestu-a a dospoiatu de demnitătile si de ofițiile loru pre cei mai apti si capabili barbati romani, cari, a fara de ac'est'a, se imbucurau de increderea poporului romanu, si toti s'au inlocuitu cu alti barbati neromani; si daca cine-va cuteză a intrebă pre cei poternici de caus'a acestoru nedreptăți, primia responsulu simplu: „Ce voiti? noi nu considerăm natiunalitatea ci capacitatea, romanii cari s'au destituitu d'in posturile loru n'au fostu apti pentru ele, si noi nu affăm romanii cu sciintia speciale pentru suplenirea aceloru posturi!“ Inse adevuru e altmintre, onorab. camera, de totu altmintre; adeca on. ministeriu considera forte multu natiunalitatea, si chiaru pentru acea cauza barbati nostri cei mai apti si cei mai emininti de una parte sunt ignorati, era de alt'a destituiti d'in posturile loru; on. ministeriu pote află destuli barbati calificati de ai nostri, apti pentru ori-ce demnități si posturi, numai s'eu voiesca, că-ci, multiamita lui Domnedieu, avemu unu numeru destulu de frumosu de asemene barbati.

Ci, lucru naturalu, este forte greu, ca s'eu nu dicu imposibile, ca cine-va s'eu pota cascade chiaru si celu mai justu procesulu s'eu atunci, candu in acea-si cauza controversa acusatoriulu este totodata si judecatoriulu; unu asemene casu subserveza in caus'a nostra in impregiurările de fatia; adeca onorab. ministeriu, despoindu de demnitătile si de ofițiile loru pre cei mai meritati si populari barbati romani, i acusa că sunt incapabili, ac'l, dara, onorabilulu ministeriu are rolulu de acusatoriulu; asemene, candu este vorba de suplenirea posturilor devenite vacante prin astfelu de destituiti, acelu-a-si ministeriu aduce sentintia că intre romanii nu este individulu capabilu pentru unu atare si atare postu, ac'l, dara, onor. ministeriu are rolulu de judecatoriulu, si asiè este prè naturalu, că caus'a nostra este perduta si că barbati nostri sunt totu-de-una condannati.

Èca motivele mele, pentru cari nu pota primi proiectulu de sub discussiune nece chiaru in generalu si pen-

tru cari voiu votă contra primirei acelu-a. (Aprobări d'in stang'a estrema.)

Iosifu Hodosiu vorbesce contra proiectului. (A vedè cuventarea intrega in numerulu trecut.)

Ales. H o r v á t h si Ioanu R á k ó z y vorbescu contra proiectului.

Siedintia se inchiaia la 3¹/₂ ore.

Nr. 157—1869.

A n u n c i u.

Conformu conclusului adusu in siedintia II, a adunării generale a asociatiunii transilvane tenuta la Gherla in 26/14 augustu 1868 p. XXXII, adunarea generala a asociatiunii transilvane pentru anulu curente 1869 se va țiene la SIOMCUTA, si anume siedintia I. in 10 augustu, 6^r siedintia II. in 11. augustu a. e., dupa calendarulu gregorianu (nou.)

Ceea ce prin ac'est'a in sensulu §§-loru 21 si 25 d'in statutele asociatiunii se aduce la cunoscentia publica cu acea adaugere, cumcă in numita adunare numai acelor disertiuniloru li se va potè dà ordine pentru cetire, care conformu programului statoritu se voru tramite de tempuriu d'in partea resp. domni diserti la comitetulu asociatiunii transilvane.

Sabiu in 8. iuniu, 1869.

De la presidiulu asociatiunii transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu.

Ioanu H a n n i a m. p. I. V. R u s u m. p.,
vice-presiedinte. secret. II.

Ad 159—1869.

Ordinea lucrăriloru adunării generale IX.

Ce asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu o va țiene in Siomcuta in 10. si 11. augustu 1869 (dupa cal. gregor. st. n.)

S i e d i n t i a I.

I. Membrii asociatiunii se aduna demanetia la 8 ore in localulu destinatu pentru ținerea siedintieloru.

II. Presiedintele deschide adunarea si se alege trei notari ad hoc pentru portarea protocolului.

III. Secretariulu comitetului cetece raportulu s'eu despre activitatea comitetului in anulu espiratu, de la cea d'in urma adunare generala.

IV. Casierijulu si controlorulu asternu bilanțijulu venituriloru si speseloru anuale si espunu preste totu starea materiala a asociatiunii.

V Bibliotecariulu raportăza despre starea actuala a bibliotecei asociatiunii.

VI. Se alege o comisiune de trei membri, cari in inculesculu §§ loru 6, 8, 9 d'in statute voru conscrie intr'unu localu indemanatecu pre membrii cei noui, voru incassa tacsele de la d'insii si le voru subministră casierijului.

VII. Se alege o comisiune de cinci membri, spre a cercetă socotelele si a raportă in siedintia II.

VIII. Se alege o comisiune de siete membri, spre a desbate a supra eventualeloru propuneri ale comitetului, s'eu ale altoru membri ai asociatiunii, care ar' cadè in competenti'a adunării generale.

IX. Tempulu restante se intrebuintăza pentru cetirea disertatiuniloru incurse de timpuriu la presidiulu comitetulu asociatiunii.

S i e d i n t i a II.

X. Se continua cetirea disertatiuniloru restante d'in siedintia premergatoria.

XI. Se primescu si se desbatu raportele comisiuniloru delegate in siedintia precedentă dupa ordinea, ce se va statori de presiedintele.

XII. Se desbatu proiectele si motiunile, ce s'ar' face in privintia asociatiunii.

XIII. Se statorisce tempulu si locul celei mai de aproape adunări generale.

Sabiu, in 8. iuniu e. n. 1869.

De la comitetulu asoc. transilv. pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu

Ioanu H a n n i a m. p. J. V. R u s u m. p.,
vice-presiedinte. secret. II.

(„Trans.“)

De Ianga Siria ²⁹/₆ 1869.

Die Red.! De si nu voiu a me țiene competente a judecă despre evenimintele publice, mi-permitu a aminti câte-va d'in cele mai noue — facandu dora si incercări de combinatiuni si paralelismu.

In 21. lunei cur. alesii poporului romanu fusera adunati in Siria. — Scopulu adunantiei, (De a se alege comitetulu scolaru? R.) da si rezultatulu ei sciū că e cunoscutu tuturor celoru, ce se interesăza de caus'a romana: eu numai o conclusiune a adunantiei acesteia voiu a o luă in consideratiune, fiindu-că stă in relatiune mai de aproape cu un'a mai noua, care e obiectulu meu de acu.

Adunarea decise a nu alege, pentru că alegerea nu convine cu autonomia confesiunala. Ac'esta resolutiune fu

forte naturala, prin consecința asie de insemnata in im-
pregiurările nostre de adi; in cătu alegerea ar' fi fostu
său orbi'a sėu amorfrea toturor sentimentelor nationale
— un'a d'in doue de siguru.

Inteliginț'a poporului romanu, — prin urmare si
poporulu — dede dovėda că nu jace in aceste morburu:
acum prin unu evenimentu mai nou, totu in acēsta caus'a
i-se dă ocaziune spre a da noue dovėde. . .

In dilele mai d'in urma primira tōte comunele d'in
giuru, — sėu cari nu au primitu, voru primi ordinatiuni
de la „Inspectoratul scol. pentru comit. Aradu-Cianadu.“
Forte bine si forte naturalu lucru: Ministrulu ordinēza
inspectorului si inspectorulu mai de parte.

Inse impregiurarea acēst'a are o lature mai senti-
bila: ordinatiunile aceste-su concepute in limb'a magiara.
— Neci acēst'a nu e nou, ci este o lature mai sentibila
inca si decātu cea sentibila: ordinatiunile aceste se tra-
mitu si clerului romanu.

Aici nu e atacata numai autonomi'a besericēsa, nu
numai confesiunea, — ci si nationalitatea; e atacata prin-
cipiulu inu-si.

Potesē se gaseasca unii cari voru suride audindu acēst'a,
arunce iute numai o privire preste legea XXXVIII, de in-
structiunea publica, — si surisulu i va fi sėu sarcasticu
— sėu doiosu.

Acēst'a nu e lege de instructiune publica, ci lege
de instructiunea magiara, — o lege, alu carei-a scopu fi-
nalu este: magiarizarea; — ba, d'fcau mai multu, — neci
nu e lege, pentru că nu e emanatiunea vointiei ge-
nerale!

Sē mergemu numai cu cătu-va ani indereptu, sē re-
vocāmu tempurile marelui magiaru Secieni — si ni se va
descoperi unde tientesce legea acēst'a.

Elu fu autorulu magiarismului si cu atāt'a istetiune
diplomatica — desvolta direptiunea acēst'a; incātu de nu
l'ar fi impedecatu zelulu celu stravagantu alu altor'a, adi
dora si d'in petri ar' fi inviātu magiarii — si tota lumea
ar vorbi limb'a cea monotona a Huniloru. (Preamare te-
mere, aprobe pusilanimitate, — nu bagi de sama, Dle, că
lipsescu conditiunile Red.)

„Lingua habeo, ut tacere sciam“ a d'fcau o unu

diplomatulu alu seclului trecutu: si de nu a ascultatu ma-
rele magiaru de alt'a, de ast'a au ascultatu de siguru, —
a priceputu-o cătu se pote de bine.

Si trebe sē luamu bine a minte că autorulu legii
XXXVIII. e invetiacelelu marelui magiaru. — Legea ace-
st'a nu e adusa, ci numai recompusa.

Numai asta singura impregiurare e de ajunsu spre
a ne face zelosi: d'apoi dēca vom incepe a privi la
dispunerile legii! — Tote-su aici a „nitelulu“, cu dulcetia,
par' că sciū respectivii, că numai veninulu indulcitu ama-
gesce.

Sē ne feresca dar' Domne dieu de binele fratiloru
cu buz'a dulce, că numai ce neam tref' in data in ran-
z'a cea nesatiosa a magiarismului. — Un'a e ce ne pote
mantu: detorint'a nationala, — d'fcau mai odata, — de-
torint'a nationala.

Potemu pretinde nu numai ca omeni, ci si ca roma-
ni, nu numai pe bas'a dreptului, ci si pe bas'a legii, ba
si in intielesulu instructiunei ministeriale: si ce vomu pre-
tinde ni se va dă, că-su convinsu cumca vatemarea amin-
tita nu fu numai d'in eroare, — ba dora s'ar' potē pipal,
că eroarea fu cu voi'a. (Dta numesci voi'a intentiunea in vedē-
rata? Red.)

Voiu dar' a sperā, că clerulu romanu nu va lasā sē
intre predominarea strainetātii si acolo, unde si pe tempii
cei mai amari avuramu remediulu! — Sėu nu e destulu că
ni-se diregu tote afacerile civile in limba straina? nu-e
destulu, că pre pamentulu ereditu ducemu causele nostre
cu „talmaciū“? mai lipsesc ca in cele confesionale sē mer-
gemu pe calea facuta de altii!!

„Preoti cu crucea in frunte!“ (Dar mirenii sē stēe
cu manile in sinu? Red.) I. Floricelu.

Vestemu, 28. iuniu 1869.

Lasati pruncii sē vina la mine, că-ci unoru-a ca
acestoru-a este imperati'a ceriuriloru.

„Cuventele aceste ale salvatorului lumii asta-di Ro-
manulu le intielege mai bene ca ori si candu alta data,
elu vede si cunosce cum că scol'a e uniculu midilocu prin
carele se pote asigurā venitoriulu, atātu alu singurateci-
loru cătu si alu natiunii intregi. Bravulu nostru poporu

granitariu, precum in trecutu a fostu scol'a Romaniloru,
asiē si de presente pote sierbi de moletu pentru altii; pre-
cumu in trecutu a sciutu a-si versā sangele sėu pentru
tronu si patria, asiē asta-di se scie folosi de midilocu
de inaintare, care e scol'a, ca nece a cumu sē nu renaua
inderetru a aduce pre altariulu patriei si alu natiunii ci-
vi bine crescuti. Asiē poporulu d'in Vestemu, d'in acēsta
comuna curatu romana, a inceputu cu totu zelulu a se in-
grigil de educatiunea tinerimii, facendu d'in ce ince totu
mai mari pasi pre acestu terenu. Lasāmu inse sē vor-
bēasca faptele ca asiē sē se reverse mai multa lumina.

In 27. l. c. Rever. dnu protopopu tractuale fu invi-
tatu la esamenulu, care se incepu la 2 ore d. am., si de-
cursulu lui fu atātu de imbucuratori, in cătu vedeai in
ochii parentiloru prunciloru lacrimi de bucuria, ti-saltā
anim'a, candu audiāi pruncii respundiendu fără vre-o sfi-
ēla, atātu la intrebările puse de zelosulu loru invetiatoriu
cătu si de inteleginț'a participatori; in urma pruncii mai
marisiori declamara unele poesie nationale, cei mai mici dia-
loge, er'unulu tieniu o vorbire cătra on. presidiu si intrēga
adunarea. Rever. dnu protop. inchīa esamenulu la 5 ore
prin una vorbire, in care si-esprime bucuri'a pentru sece-
risiulu celu atātu de manosu, vediendu, că sementi'a se-
menata de bravulu invetiatoriu nu a sufata-o ventulu, nece
nu a cadintu in maracini, recomandā intregi reprezentan-
tie a comunei, ca in consunantia unii cu altii sē se
ingrigēasca despre venitoriulu scolei, ca sē o proveda cu
cele de lipsa dupa legile de invetiamentu.

Teodoru Comanu m. p.
parocu si directoru scolaru.

Indreptare. In Cuventarea dlui dep. Dr. Ios. Ho-
dosiu, publicata in numărulu trecutu alu „Fed.“ la ali-
nea 3, sīrulu 8, in locu de „candu anca neci pentru cea-
alalta“ etc. este a se ceti „candu anca neci pen-
tru un'a neci pentru cealalta“, etc.; ęra la finea ali-
neei a 7-a in locu de „ad electionem comitiis
celebrandis“, etc. sē se dīca „ad electionem comitiis pri-
mitus celebrandis“, etc.

Proprietariu, redactoru respundiet oriu si editoriu:
ALEXANDRU ROMANU.

Comunicatiunea pre cale ferate.

Pre Lini'a Statului		Cu Trasura accelerata	
Pest'a-Vien'a		Vien'a-Pest'a	
In tote dilele la 7 ore 32 min. dem. Sosescu in Vien'a la 1 o. 57 min. d.m.		In tote dilele la 2 ore 30 min. dp. m. Sosescu in Pest'a la 9 o. 25. m. sēr'a.	
Segedinu-Pest'a		Pest'a-Baziasiu	
Marti-asi Sambet'a la 2 o. 16 m. dem.		Luni-asi Vineri-ala 9 o. 45 m. sēr'a.	
Vien'a-Baziasiu.			
Vien'a	plēca la 7 ore 30 m. dem. la 8 ore — min. sēr'a.		
Posionu (Pressburg)	„ 10 „ 5 „ „ 10 „ 51 „		
Neuhäusel	„ 1 „ 29 „ d.mēdi „ 1 „ 59 „ demin.		
Pest'a, sosescu	„ 4 „ 30 „ „ „ 6 „ 48 „ sēr'a.		
Pest'a plēca	„ 5 „ 23 „ „ „ 6 „ 31 „ demin.		
Czegléd	„ 8 „ 29 „ sēr'a „ 10 „ — „ d. am.		
Segedinu	„ 12 „ 29 „ noptea „ 2 „ 29 „		
Timisior'a	„ 5 „ 24 „ demin. „		
Baziasiu, sosescu	„ 8 „ 10 „ ant. de amēdi.		
Baziasiu-Vien'a.			
Baziasiu plēca	la 6 ore 35 min. dupa amēdia-di.		
Timisior'a	„ 10 „ 43 „ noptea la 7 ore 35 min. demin.		
Segedinu	„ 2 „ 33 „ demin. „ 12 „ 40 „ d. mdi.		
Czegléd	„ 6 „ 40 „ „ „ 6 „ 13 „ sēr'a		
Pest'a, sosescu	„ 9 „ 5 „ „ „ 8 „ 30 „		
Pest'a, plēca	„ 9 „ 50 „ „ „ 9 „ 25 „		
Neuhäusel	„ 1 „ 25 „ d.amēd. „ 12 „ 58 „ demin.		
Posionu	„ 4 „ 46 „ „ „ 4 „ 28 „		
Vien'a, sosescu	„ 9 „ 39 „ sēr'a „ 6 „ 14 „		
Calea fer. de Nordu ung.			
Pest'a-S. Traján.			
Pest'a	plēca la 8 ore — min. 8 ore 30 min. sēr'a.		
Steinbruch	„ 8 „ 8 „ „ 8 „ 51 „		
Godöllő	„ 9 „ 13 „ „ 1 „ 4 „		
Hatvan	„ 10 „ 30 „ „ 1 „ 42 „ noptea.		
S. Traján, sosescu,	„ 13 „ 24 „ d. amēdi 5 „ demin.		
S. Traján-Pest'a.			
S. Traján	plēca la 2 ore 50 min. d. amēdi. 10 ore 10 min. sēr'a		
Hatvan	„ 4 „ 59 „ „ 2 „ 11 „ noptea.		
Godöllő	„ 6 „ 8 „ „ 4 „ 20 „		
Steinbruch	„ 7 „ 7 „ „ 6 „ 28 „ demin.		
Pest'a sosescu	„ 7 „ 14 „ „ 6 „ 38 „		
Calea fer. de Sudu (amedia-di).			
Bud'a-Triestu Triestu-Kanizsa. *)			
Bud'a	plēca la 6 ore 35 min. demin. 6 ore 20 min. sēr'a.		
Alba-Regia	„ 8 „ 50 „ „ 9 „ 5 „		
Canisia	„ 1 „ 50 „ d. amēdi 5 „ 6 „ demin.		
Pragerhof	„ 9 „ 27 „ sēr'a. *) (in legatur. cu trasu- Steinbruch	„ 12 „ 1 „ noptea, r'a ce merge catra Triestu sosescu	„ 8 „ 14 „ demin. (Vien'a.
Triestu-Bud'a. Kanizsa-Bud'a. *)			
Triestu	plēca la 6 ore 45 min. sēr'a. *) (in legatur. cu tra- Steinbruch	„ 3 „ 45 „ noptea, sura ce merge catra Pragerhof	„ 9 „ 30 „ demin. (Vien'a.
Canisia	„ 1 „ 22 „ d. amēdi la 9 ore — m. sēr'a.		
Alba-Regia	„ 5 „ 55 „ sēr'a. „ 5 „ 45 „ demin.		
Bud'a	„ 7 „ 58 „ „ 8 „ 12 „		
Bud'a-Albaregale-Vien'a.			
Bud'a	plēca la 6 ore 35 min. demin.		
Alba-Regia, sosescu	„ 8 „ 39 „ „ „		
Szőnyu-nou	„ 2 „ 25 „ „ „		
Vien'a, sosescu	„ 8 „ 2 „ sēr'a.		
Vien'a-Albaregale-Bud'a.			
Vien'a	plēca la 7 ore 42 min. demin.		
Szőnyu-nou	„ 2 „ 10 „ d. amēdia-di.		
Alba-Regia, sosescu	„ 5 „ 38 „ „ „		
Bud'a	„ 7 „ 58 „ sēr'a.		

Calea fer. spre Tis'a.	
Vien'a-Pest'a-C. slova.	
Vien'a	plēca la 8 ore — min. sēr'a 7 ore 45 min. demin.
Pest'a	„ 6 „ 30 „ demin. 5 „ 19 „ sēr'a.
Czegléd	„ 9 „ 39 „ „ 6 „ 4 „
Szolnok plēca	„ 10 „ 57 „ „ 6 „ 17 „
Püspök-Ladány	„ 1 „ 33 „ damēdi. 1 „ 3 „
Dobritienu	„ 3 „ 5 „ „ 3 „ 4 „ dem.
Nyiregyháza	„ 4 „ 33 „ „ 6 „ 24 „
Tocaiu plēca	„ 5 „ 31 „ sēr'a 8 „ 9 „ demin.
Miscoltiu	„ 7 „ 24 „ „ 10 „ 46 „
Casiovi'a sosescu	„ 9 „ 56 „ „ 1 „ 51 „ noptea.
Vien'a-Pest'a-Aradu.	
Vien'a	plēca la 8 ore — min. sēr'a.
Pest'a	„ 6 „ 31 „ demin.
Tiegledu	„ 9 „ 24 „ „
Solnocu	„ 10 „ 16 „ „
Mező-Tur	„ 11 „ 29 „ dp. amēdia-di.
Ciaba	„ 2 „ 9 „ „
Aradu sosescu	„ 1 „ 52 „ „
Vien'a-Pest'a-Oradea-Mare.	
Vien'a	plēca la 8 ore — minute sēr'a.
Pest'a	„ 6 „ 30 „ dem.
Tiegledu	„ 9 „ 39 „ „
Püspök-Ladány	„ 2 „ 7 „ dp. amēdi.
Berettyó-Ujfalu	„ 3 „ 16 „ „
Oradea-Mare, sosescu	„ 4 „ 31 „ „
Casiovi'a-Pest'a-Vie 'a.	
Casiovi'a	plēca la 5 ore 21 min. demin. la 12 ore 1 min. mdi.
Miscoltiu	„ 7 „ 55 „ „ 3 „ 20 „ d. mdi.
Tocai	„ 9 „ 37 „ „ 5 „ 50 „ sēr'a.
Nyiregyháza	„ 10 „ 39 „ „ 7 „ 38 „
Dobritienu	„ 12 „ 19 „ mdi. „ 10 „ 26 „ noptea
P. Ladány	„ 1 „ 57 „ dp. mdi. „ 12 „ 39 „ demin.
Solnocu	„ 4 „ 39 „ „ 4 „ 39 „ demin.
Tiegledu sosescu	„ 5 „ 46 „ sēr'a „ 5 „ 55 „
Pest'a	„ 8 „ 40 „ „ 8 „ 56 „
Vien'a	„ 6 „ 14 „ demin. „ 39 „ sēr'a.
Aradu-Pest'a-Viena.	
Ardu	plēca la 12 ore 26 min. ant. de amdi.
Ciaba	„ 2 „ 7 „ dp. amēdia-di.
Mező-Tur	„ 3 „ 43 „ „
Solnocu	„ 5 „ — „ „
Tiegledu sosescu	„ 5 „ 48 „ sēr'a. „
Pest'a	„ 8 „ 40 „ „
Vien'a	„ 6 „ 3 „ demin.
Oradea-Mare-Pest'a-Vien'a.	
Oradea-Mare	plēca la 10 ore 20 min. ant. mdi.
Berettyó-Ujfalu	„ 11 „ 44 „ „
P. Ladány sosescu	„ 1 „ 55 „ dp. mdi.
Tiegledu	„ 5 „ 33 „ sēr'a.
Pest'a	„ 8 „ 49 „ „
Vien'a	„ 6 „ 14 „ demin.
Mohaciū-Barcu.	
Mohaciū	plēca la 7 ore 55 min. 12 ore — min. la mdi.
Vilani	„ 8 „ 50 „ „ 1 „ 20 „ dp. mdi.
Úszög	„ 4 „ 55 „ „ 5 „ 54 „
Cinci-Beserice	„ 2 „ 45 „ ant. md. 7 „ 10 „ plēca
(Fünfkirchen) sosescu	la 5 „ 8 „ demin 10 „ 10 „ ant. mdi.
	„ 2 „ 58 „ dp. mdi. 7 „ 23 „ plēca.
	plēca la 5 „ 46 „ demin. 11 „ 40 „ ant. mdi.
Szigetvár	„ 7 „ 15 „ „ 1 „ 15 „ dp. mdi.
Barciu, sosescu	„ 8 „ 27 „ „ 2 „ 27 „
Barciu-Mohaciū.	
Barciu	plēca la 1 ora 25 min. la mdi. 6 ore 30 min. dp. mdi.
Szigetvár	„ 2 „ 52 „ dp. mdi. 7 „ 7 „ sēr'a
Cinci Beserice, sosescu	„ 4 „ 12 „ „ 9 „ 17 „
	plēca la 7 „ 10 „ demin. 10 „ 42 „ ant. mdi.

Cinci-Beserice	plēca la 5 ore 30 m. dp. mdi. 9 o. 47 m. sēr'a
Úszög	„ 7 „ 40 „ demin. 11 „ 16 „ ant. mdi.
Vilani	„ 8 „ 52 „ „ 5 „ 50 „ dp. mdi.
Mohaciū sosescu	„ 9 „ 46 „ „ 1 „ 21 „ sēr'a.
Prim'a Cale ferate transilvana.	
Aradu-Alb'a-Iuli'a (Belgradu.)	
Aradu	plēca la 6 ore 12 min. demin.
Radna	„ 7 „ 24 „
Soborsinu	„ 9 „ 7 ant. mdi.
Ili'a	„ 10 „ 27 „
Dev'a	„ 11 „ 16 „
Orestia	„ 11 „ 21 la mdi.
Vintiu-inf.	„ 1 „ 26 dp. mdi.
Alba-Iuli'a, sosescu	„ 1 „ 45 „
Alb'a-Iuli'a-Aradu.	
Alb'a-Iuli'a plēca	la 4 ore 41 min. demin.
Vintiu-inf.	„ 5 „ 15 „
Orestia	„ 6 „ 7 „
Dev'a	„ 7 „ 7 „
Ili'a	„ 7 „ 53 „
Soborsinu	„ 9 „ 12 ant. mdi.
Radna	„ 10 „ 47 „
Aradu sosescu	la 11 „ 50 „
Trasurele cu persone se impreuna la Aradu cu calea fer. de Tis in ambe direptiunile.	
Navigatiunea (Plutirea)	
cu vaporele societati Danubiane imp. reg. priv. Vaporele cu caletorii plēca:	
Vien'a-Pest'a: in tote dilele la 6 1/2 ore deminetia.	
Jaurinu-Pest'a: in tote dilele la 12 ore inainte de amēdi.	
Pest'a-Esegu: luni-a, marti-a, mercuri-a, vineri-a si sambet'a la 7 o. dem.	
Pest'a-Semlinu-Belgradu: luni-a, mercuri-a si sambet'a la 7 ore demin.	
Pest'a-Orsiov'a si Romania: mercuri-a la 7 demin.	
Esegu-Semlinu-Belgradu: marti-a, joi-a si sambet'a la 5 1/2 ore demin.	
Esegu-Orsiov'a si Romania: joi-a la 5 1/2 ore demin.	
Semlinu-Belgradu-Orsiov'a si Romania: joi sēra si domineca deman.	
Baziasiu-Orsiov'a si Romania: vineri-a si domineca inainte de am.	
Orsiiov'a-Romania: sambet'a si luni-a inainte de am.	
Jaurinu-Vien'a: in tote dilele la 8 ore sēr'a.	
Pest'a-Vien'a: in tote dilele la 6 ore sēr'a.	
Esegu-Pest'a: luni-a, mercuri-a, joi-a, vineri-a si sambet'a la 5 1/2 o. dem	
Belgradu-Semlinu-Pest'a: marti-a, joi-a si domineca la 8 ore demin.	
Baziasiu-Belgradu-Semlinu: marti-a demin. si sambet'a dup am.	
Baziasiu-Belgradu-Semlinu si Pest'a: sambet'a dup am.	
Orsiiov'a-Belgradu-Semlinu: luni la amēdi sambeta demin.	
Orsiiov'a-Belgradu-Semlinu-Pest'a; sambet'a demin.	
Galatiu-Orsiiov'a-Belgradu-Semlinu: marti-a si joi-a demin.	
Galatiu-Orsiiov'a-Belgradu-Semlinu-Pest'a: marti-a demin.	
Sisecu-Semlinu: marti-a demin.	
Semlinu-Sisecu: vineri-a demin.	
Segedinu-Semlinu: mercuri-a si sambet'a demin.	
Semlinu-Segedinu: domineca si joi-a la mdi.	
Vaporele accelerate plēca:	
Pest'a-Galatiu: luni-a la 7 ore demin.	
Baziasiu-Galatiu: marti-a si sambet'a la 9 ore demin.	
Galatiu-Pest'a: vineri-a la 4 ore dupa am.	
Galatiu-Baziasiu: marti-a si vineri-a la 4 ore dp. am.	
Navigatiunea pre Tis'a superioara.	
Vaporele cu caletorii plēca:	
Tocaiu-Ciapu: luni-a si joi-a inainte de am. dpa sos. tronului postanu.	
Tocaiu-Nameni: joi-a inain. de am. dpa sosirea tren. pest. cam la 8 o. d.	
Nameni-Tocaiu: sambet'a in diori.	
Ciapu-Tocaiu: marti-a si sambet'a la 7 ore demin.	